

De baten van bankfusies

Auteur(s):

Scholtens, L.J.R.

*Bert Scholtens is verbonden aan de Universiteit van Amsterdam.***Verschenen in:**

ESB, 83e jaargang, nr. 4150, pagina 363, 1 mei 1998

Rubriek:

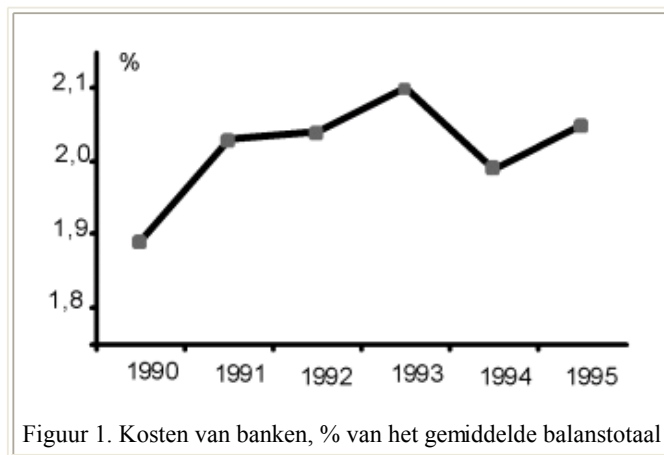
Uit de vakliteratuur

Trefwoord(en):

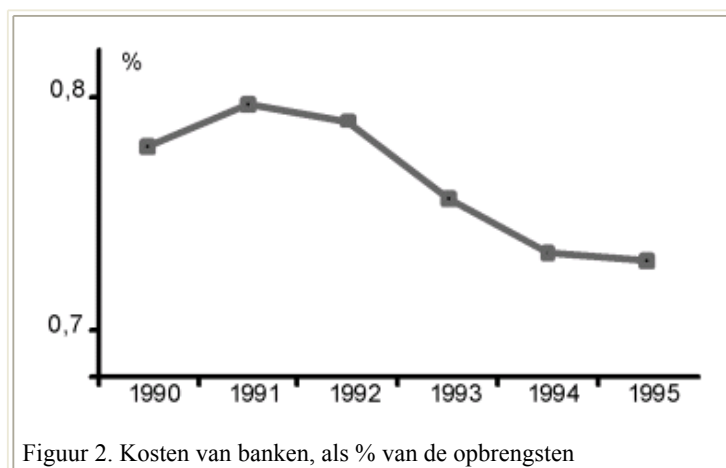
uit, de, vakliteratuur, bank-, verzekeringsw ezen

Het Nederlandse financiële landschap is het afgelopen decennium ingrijpend gewijzigd. Was het in het begin van de jaren tachtig nog een overzichtelijke polder met duidelijk van elkaar te onderscheiden typen financiële instellingen, heden ten dage is het veeleer een berglandschap met torenhoog oprijzende financiële reuzen die in hun duistere spelonken tal van financiële diensten produceren: de financiële conglomeraten. De vorming van de interne Europese markt in 1992 lijkt een belangrijke drijfveer geweest te zijn en de liberalisering van het beleid ten aanzien van de financiële marktstructuur door de financiële toezichthouders maakte de megafusies mogelijk. Bij de aankondiging van al deze fusies werd de mogelijkheid van sterke kostenreducties op de voorgrond geplaatst. De financiële conglomeraten beloofden deze reducties ten goede te laten komen aan het publiek, een belofte die ook gedaan werd door de Europese Commissie met haar project *The cost of non-Europe*.

De belofte werd niet gestand gedaan. Waarom niet? [figuur 1](#) toont de ontwikkeling van de kosten van de Nederlandse banken in de hoogtijdagen van de financiële fusies (1990-1995). [figuur 1](#) maakt duidelijk dat de kosten van het bankwezen zeker niet afnamen. [figuur 2](#) toont de verhouding van de kosten en de baten van het Nederlandse bankwezen in dezelfde periode. Deze verhouding geeft een duidelijke daling te zien: de kosten lopen terug van zo'n 80% van de baten naar ruim 72%. Dat wil zeggen dat de baten veel sterker stijgen dan de kosten ¹.

Figuur 1. Kosten van banken, % van het gemiddelde balanstotaal

Figuur 2. Kosten van banken, als % van de opbrengsten

Ook in andere landen is dit fenomeen geconstateerd. Drie onderzoekers uit de VS hebben in een recent verschenen studie gepoogd een

verklaring te vinden voor gelijkblijvende of stijgende kosten en toenemende opbrengsten na fusies van financiële instellingen². Onderzoek naar de effecten van concentratie in het bankwezen is tot op heden vooral gericht geweest op het analyseren van de kostenfunctie van het bankwezen³. Een veel gevonden uitkomst van dit type onderzoek is dat de kostenefficiëntie niet verbetert bij het toenemen van de productie-omvang.

Akhavein c.s. onderzochten de kostenefficiëntie van megafusies in het bankwezen van de VS en kwamen tot eenzelfde conclusie. Maar zij deden ook onderzoek naar de winst-efficiëntie van de gefuseerde instellingen, d.w.z. naar de ontwikkeling van de opbrengstenfunctie. Met megafusies worden in dit verband de fusies en overnames bedoeld van banken met elk minstens \$ 1 mrd aan financiële activa. Onderzocht zijn 57 van deze fusies in de periode 1981-1989. Was de kosten-efficiëntie niet verbeterd na fusie, dat was wel het geval met de winstefficiëntie. Zo steeg de gemiddelde rang van de winst-efficiëntie van fuserende banken van het 74ste naar het 90ste percentiel van de referentiegroep met grote banken. Verschillende specificaties van de opbrengstenfuncties resulteerden in vergelijkbare verbeteringen van de winst-efficiëntie. Deze bevindingen lijken in eerste instantie vreemd in relatie tot het ontbreken van verbeteringen in de kosten-efficiëntie na fusie. De resultaten blijken echter samen te hangen met de veranderingen die na fusie bij de onderzochte instellingen optreden in de samenstelling van de financiële dienstverlening. De gefuseerde instellingen gaan andere diensten voortbrengen dan voorheen, of gaan zich specialiseren in diensten die voorheen reeds werden aangeboden. Dit pakt gunstig uit doordat ze hiermee een betere diversificatie van het risico weten te realiseren. De onderzochte instellingen behalen niet meer winst door hun toegenomen marktmacht uit te baten.

Of voor de financiële megafusies in Nederland dezelfde mechanismen werkzaam zijn is niet duidelijk. Het cijfermateriaal in de jaarverslaggeving van Nederlandse financiële instellingen en dat wat openbaar gemaakt wordt door de verschillende financiële toezichthouders maakt het niet mogelijk om de verfijnde kosten- en opbrengstenfuncties te bepalen, zoals die in Scandinavië en in de VS wel geschat worden. Wat dat betreft kijken de bankonderzoekers in de meeste Europese landen met afgunst naar hun collegae in de VS of Scandinavië die gezegend zijn met autoriteiten die adequate openbare informatieverschaffing veel hoger in het vaandel hebben staan dan de meeste Europese toezichthouders

---

¹ Zie L.J.R. Scholtens en D.M.N. van Wensveen, [Fusies zonder koorts](#), *ESB*, 1 mei 1998, blz. 360-361.

² J.D. Akhavein, A.N. Berger en D.B. Humphrey, The effects of megamergers on efficiency and prices: evidence from a bank profit function, *Review of Industrial Organization*, 1997, blz. 95-139.

³ A.N. Berger en D.B. Humphrey, Efficiency of financial institutions: International survey and directions for future research, *European Journal of Operational Research*, 1997, blz. 175-212.